



JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 18.02.2021
Published /Yayınlanma 30.04.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Gümüş, M.M., Ekdi, E., Acar, H., Demir, M. C., Taruk, M. Ağaçhanlı, S. & Demir, Y. (2021). Türkiye’de kaynaştırma eğitimi, uygulamaları, tarihi ve yıllara göre kaynaştırma eğitimi öğrenci sayıları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(68), 903-914.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2403>

Muhammet Musab GÜMÜŞ
<https://orcid.org/0000-00002-5805-1164>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Erdal EKDİ
<https://orcid.org/0000-0002-0964-6233>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Hanifi ACAR
<https://orcid.org/0000-0002-6816-4218>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Mehmet Can DEMİR
<https://orcid.org/0000-0002-7768-1727>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Mehmet TARUK
<https://orcid.org/0000-00001-6424-0562>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Suat AĞAÇHANLI
<https://orcid.org/0000-0001-5610-5731>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Yusuf DEMİR
<https://orcid.org/0000-0002-1812-5130>
Milli Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/ TÜRKİYE

Issue/Sayı: 68

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

TÜRKİYE’DE KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ, UYGULAMALARI, TARİHİ VE YILLARA GÖRE KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ÖĞRENCİ SAYILARI

THE HISTORY AND THE APPLICATIONS OF INCLUSIVE EDUCATION IN TURKEY, AND STUDENTS TAKING INCLUSIVE EDUCATION BY THE YEAR

ÖZET

Kaynaştırma eğitiminin temel amacı özel ilgi gerektiren öğrenci ya da çocukların akranlarıyla beraber eğitim görmesine imkân sağlamaktır. Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinime ihtiyaç duyan bireyleri toplumdan ayırmadan, ayrıştırmadan ve çocukların birbirini dışlamadan birbirini olduğu gibi kabul etmeleri açısından oldukça önemlidir. Böylece çocuklar yaşlarıyla paylaşımında bulunmanın yanı sıra konuşma, öğrenme ve benzeri pek çok temel beceri ile birlikte hedeflenen kazanımları yapmış olur. Kaynaştırma eğitimi ile özel gereksinimli öğrenciler için fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır. Bu çalışmamızda kaynaştırma eğitiminin tanımı, uygulamaları, önemi, tarihçesi ve ülkemizde kaynaştırma eğitimi gören son on sekiz yılın ilköğretim (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul) ile Ortaöğretim (Lise) öğrenci sayılarına değinilmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin temelini oluşturan destek eğitim odası ile bireysel eğitim programına da yer verilmiştir. Özel gereksinimli öğrencilerin tanımına yer verilerek, özel gereksinimli öğrencilerin kimler olduğuna da değinilmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi’nden günümüze kaynaştırma eğitiminin değerlendirilmesi de amaçlanmış olup; yazılı, basılı ve görsel kaynakların incelenmesini gerektirdiğinden yöntem olarak doküman analizi kullanılmıştır. Verilerin analiz işlemi veri analiz tekniklerinden olan betimsel analizin kullanılmasıyla yapılmıştır. Ayrıca sonuç bölümünde ülkemizdeki kaynaştırma eğitiminin durumuna kısaca değinilmiştir. Bu çalışmanın kaynaştırma eğitimi hakkında okul yöneticileri, öğretmenler ve aileler için bilgilendirici bir çalışma olması amaçlanarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Öğrenciler, Kaynaştırma Eğitimi, Destek Odası, Bireysel Eğitim Programı.

ABSTRACT

The main purpose of inclusive education is to enable students or children who require special attention to be educated with their peers. Inclusive education is very important for children to accept each other as they are, without separating and segregating individuals with special needs from society and without excluding each other. Thus, in addition to sharing with their peers, children achieve the targeted gains with many basic skills such as speaking, learning, and so on. Equality of opportunity will be provided for students with special needs with inclusive education. In this study,

the definition, applications, importance, history of Inclusive Education, and the number of primaries (Pre-school, Primary, Secondary) and Secondary Education (High School) students in the last eighteen years of inclusive education in our country are discussed. In addition, the support education room, which forms the basis of inclusive education, and the individual education program are also included. By including the definition of students with special needs, who are the students with special needs was also mentioned. In this study, the evaluation of Inclusive Education in Turkey from the Republican era to the present is intended and the document analysis was used as a method since it requires the examination of written, printed, and visual sources. The data analysis process was done by using descriptive analysis, one of the data analysis techniques. In addition, the situation of inclusive education in our country is briefly mentioned in the conclusion section. This study has been prepared with the aim of being an informative study on inclusive education for school administrators, teachers, and families.

Keywords: Students with Special Needs, Inclusive Education, Support Room, Individual Education Program.

1. GİRİŞ

Günümüzde eğitim sisteminin yapılandırılmasında bireysel farklılıklar önemli yer tutmaktadır. Bireysel farklılıkların gözetildiği bir eğitimde, bireylerin eğitsel, sosyal ve kişisel ihtiyaçlarına yönelik olarak eğitim olanaklarının sağlanması gerekmektedir (Aktan, 2018). Tüm fertlere eğitimde de aynı derecede hak, fırsat ve imkânın verilmesi insan olmanın gereğidir. Özel eğitime muhtaç kişilerin, normal gelişim gösteren kişilerle aynı eğitim imkanlarına erişebilmesinin, yaşları ile aynı mekanda eğitim almalarıyla olacağı, bunun da ancak en az kısıtlayıcı ortam diyebileceğimiz normal okulların, normal sınıflarında işlenen, “Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları” ile mümkün olacağı düşüncesi eğitim politikaları ve uygulamalarında güncel olarak kabul görmektedir (Cankaya ve Korkmaz, 2012).

Özel eğitime muhtaç olan kişileri Özsoy, Özyürek ve Eripek (1989) şu şekilde tanımlamaktadır: Beden, zihin, duyu ve sosyal özelliklerindeki normal kabul edilmeyen farklılıkları nedeniyle normal eğitim hizmetlerinden yeterince faydalanmayan kişilerdir. Kaynaştırma eğitimi ise “Özel eğitim gereksinimi olan bu kişilerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetlerini de sağlayarak yetersizliği olmayan yaşlarıyla birlikte özel ve resmi; okulöncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında devam etmeleri esasına dayandırılan özel eğitim uygulamalarıdır.” (26184 sayılı Resmi Gazete) şeklinde tanımlamak mümkündür.

Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı kaynaştırma ortamları, özel eğitim alanına giren öğrencilerin yaşlarıyla bir arada tüm eğitim-öğretim etkinliklerinden yararlanmasına imkan sağlayan bir uygulama olarak ele alınabilir. Kaynaştırma ortamlarının yararlarından belki de en önemlisi akademik ve sosyal davranışların kazanımında etkili olmasıdır (Tekbaş, 2004). Ayrıca kaynaştırma eğitimi ile normal gelişim gösteren çocuklarla özel gereksinimli çocukların aynı eğitim ortamlarında aynı eğitim-öğretim olanaklarından yararlanmalarının özel gereksinimli çocuklara, normal gelişim gösteren çocuklara ve engelli çocukların ailelerine, öğretmenlere yararları da vardır (Akkoyun, 2007).

2. KAYNAŞTIRMA

Günümüzde özel eğitim alanında belki de en sık kullanılan kavramlardan biri Kaynaştırma’dır (Batu, Kırcaali-İftar,2007:4). Kaynaştırma (entegrasyon), engelli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla normal sınıflarda eğitim ve öğrenime özel bir şekilde dahil edilmesidir. Diğer bir deyişle, engelli çocukların daha yapıcı psiko-sosyal ilişkiler kurmasını kolaylaştırmaktadır (Karadeniz, 2002).

2.1. Kaynaştırma Eğitimin Tanımı

Kaynaştırma eğitimi; özellikle okul içindeki öğretim bölgelerini düzenlemek şartıyla veya öteki yerel eğitim yerlerini özel eğitime muhtaç çocukların özelliklerine göre düzenleyerek onlar için verilen eğitimidir (Friend & Bursuck, 1999). Kaynaştırma eğitiminin farklı birçok tanımı bulunmaktadır. Batu’ya (2005) göre kaynaştırma eğitimi: sınıf öğretmenlerine destek eğitim hizmetlerinin sağlanması koşuluyla özel gereksinimli bireylerin, normal eğitim ortamlarında akranlarıyla birlikte eğitim görmeleridir. Friend’e (2006) göre kaynaştırma eğitimi tüm öğrencilerin gizil güç ve yeteneklerine ulaşması için tüm paydaşların (ebeveyn, öğretmen, yönetici ve diğer personellerin) bir topluluk olarak sorumluluk alması sürecidir. Macmillan’a (1982) göre ise kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli olan kişilerin gelişimi normal olan yaşlarıyla genel eğitim ortamlarına özel yöntemler ile katılmasıdır. Başka bir şekilde ifade edilir ise özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin sosyal becerilerinin gelişmesini sağlamak için yaşlarıyla beraber eğitim alması şeklinde belirtilmektedir.

Kaynaştırma eğitiminin tanımını özetlemek gerekir ise özel eğitim gerekten olan kişilerin diğer kişiler ile karşılıklı etkileşimde bulunabilmelerini sağlamak ve eğitim hedeflerinin en üst seviyede gerçekleştirebilmek için geliştirilmiş olan eğitim ortamlarıdır (Akkoyun, 2007).

2.2. Ülkemizde Kaynaştırma Eğitiminin Tarihçesi

Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel sürecine bakıldığında, farklı ülkelerde başka biçimlerde gelişme gösterdiği ve birçok ülkede yapılmış olan yasal düzenlemeler sonucunda benimsenmiş olduğu görülmektedir. Sınırlı düşünce ve çabalar ile başlayan kaynaştırma eğitimi uygulamaları tarihsel süreç içerisinde birçok ülkede özel gereksinimi olan kişiler için önemli bir eğitim modeline dönüşmüştür (Yazıcıoğlu, 2018). Esas amacı herhangi bir yetersizliği nedeni ile özel gereksinimi olan öğrencilerin genel eğitim verilen okullarda akranları ile beraber eğitim almaları olan kaynaştırma modeli, pek çok ülkede çok farklı şekilde tartışılmış; yasalarla, yapılan araştırmaların sonuçlarıyla, anne ve babaların baskıları gibi nedenlerle gittikçe daha çok uygulanmaya başlanmıştır (Sucuoğlu, 2004).

16. yüzyıl Osmanlı döneminde kurulmuş olan ve üstün zekaya sahip kişilerin eğitim gördükleri “Enderun Mektebi”, özel eğitim verilen ülkemizdeki ilk eğitim kurumu olarak görülebilir. Enderun Mektebi'nin peşi sıra, Grati Efendi'nin çabalarıyla 1889 senesinde görme ve işitme engelli olan öğrencilere yönelik bir okul da hizmet vermiştir. Söz konusu kurumlara ek olarak İzmir’de 1921 senesinde kurulmuş olan “Özel İzmir Sağırlar ve Körler Müessesesi” özel eğitim verilen okulların ilk örneklerinden olmuştur (Kargın, 2004).

Cumhuriyet Dönemi’nde özel eğitim gereksinimi duyan çocuklara yönelik uygulanan kaynaştırma eğitimi yasalarla desteklenmektedir. Özel eğitim alanı bakımından çok önemli gelişmeler, Cumhuriyet Dönemi’nde 1950’liden itibaren görülmeye başlanmıştır. Bu gelişmelerden biri olan özel eğitim hizmetlerinin, sağlık hizmeti olmaktan çok bir eğitim hizmeti olarak düşünülüp, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiş olmasıdır. 1955 yılında ise “Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin temelini oluşturan “Psikolojik Servis Merkezi”nin kurulması, bu alanda görülen başka bir gelişmedir. 1961 Anayasası ile özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin hakları, devlet nezdinde garanti altına alınıp Anayasa’nın 50. maddesinde “Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak önlemleri alır.” şeklindeki hüküm bulunmaktadır (Kargın, 2003).

Özel eğitime gereksinimi olan bireyler için ilk kapsamlı yasa 1983 yılında yürürlüğe girmiş olan 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu”dur (Batu, 2000a). 1988 yılında yürürlüğe giren “Özel Gereksinimli Çocukların Normal Sınıflarda Kaynaştırılması Yoluyla Eğitimi” konulu genelgede ise kaynaştırmanın tanımı uluslararası alandaki tanımına uygun olacak şekilde ele alınmıştır (Uysal, 2003). 7. Milli Eğitim Şurası’nda kaynaştırma eğitimi üzerinde önemle durulmuştur. Kaynaştırma eğitimi yapılan sınıflarda destek hizmetleri personelinin bulundurulması, görevli sınıf öğretmenlerine eğitim verilmesi ve ilgili programın hazırlanmasına karar verilmiştir (MEB, 1962). 1990 yılında düzenlenmiş olan XIII. Milli Eğitim Şurası’nda alınmış olan kararlar doğrultusunda, 1991 yılında “1. Özel Eğitim Konseyi” toplanarak özel gereksinimi olan öğrenciler için kaynaştırma programlarının yaygınlaştırılması, bu programlara kabul edilen özel gereksinime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitiminin bireysel olarak planlanması, söz konusu eğitimin alanında profesyonel kişiler tarafından verilmesi ve izlenmesi yönünde bir karar alınmıştır. 1991’de toplanan Özel Eğitim Konseyi’nde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının yaygınlaştırılması ve özel gereksinimli öğrencilerin eğitim uygulamalarının engel durumları göz önünde bulundurularak bireysel planlamanın yapılmasına karar verilmiştir. 1992 yılında da “Zihin Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği”nde ilkokul kademelerinde yapılacak özel eğitim uygulamalarının detaylı olarak açıklanması için çaba sarf edilmiştir (Uysal, 2003). On Beşinci Milli Eğitim Şurası’nda kaynaştırma eğitiminden yararlanan engelli öğrenciler için, kendi düzeylerine uygun sınıf programlarının hazırlanması kararı alınmıştır (MEB, 1996). 1997 yılında çıkarılan kanun hükmünde kararname, kaynaştırma uygulamalarındaki en teferruatlı yasal düzenlemedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2010). On Yedinci Millî Eğitim Şurası ve Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda da kaynaştırma üzerinde önemle durulmaktadır (MEB,2006). 2008 yılında uygulanan kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları genelgesinde tam zamanlı veya yarı zamanlı kaynaştırma uygulamalarına yer verilmiştir (MEB, 2008). 2015 Yılında yürürlüğe giren Destek Eğitim Odasının Açılması Konulu Genelge’de: “Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında; yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte, aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul ve kurumlarda Destek Eğitim Odası açılması zorunludur.” hükmüne yer verilmiştir (MEB, 2015). 2017 yılında yayımlanan genelge ile 2008 yılındaki genelge yürürlükten kaldırılmış, kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları konulu genelgenin yerine “Kaynaştırma / Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları” adını almıştır (MEB, 2017). Milli Eğitim

Bakanlığı (2021) tarafından çıkarılan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği”nde önemli değişikliklere gidilerek ilk defa ve yeniden yönetici görevlendirmede Destek Eğitim Odasında görev almış öğretmen ve yöneticiye ek puan hakkı getirilmiştir.

2.3. Kaynaştırma Eğitimin Yararları

Kaynaştırma Eğitiminin Özel Gereksinime İhtiyaç duyan Öğrencilere Faydaları:

Kaynaştırma eğitiminin en büyük yararı, en az kısıtlayıcı eğitim ortamında çocuğun akranlarıyla birlikte olmasıyla gereksinimlerinin en üst seviyede karşılanmasının hedeflenmesi ve karşılanmasıdır (Kırcaali-İftar,1998). Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrencilere olan faydalarını sıralarsak:

- Bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla, öğrencilerin kapasite ve öğrenebilme hızlarına göre eğitim almasını sağlar,
- Öğrencilere; kendilerine güven, takdir edilme, cesaret, sorumluluk, başarı ve uyum gibi sosyal değerleri kazandırır,
- Destek eğitim odası sayesinde öğrenciler zayıf yönlerini kısa sürede tamamlarlar. Ayrıca bu sayede öğrenmelerin pekiştirilmesi sağlanır,
- Kaynaştırma eğitimi ile öğrenciler, normal bireylerden bazı davranışları örnek olma ve özdeşim kurma yolu ile öğrenirler,
- İletişim, iş birliği, kabullenme, ortak yaşam becerileri edinirler (MEB,2010a; 23).

Kaynaştırma uygulaması yapılmakta olan bir okulda yalnızca özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciler değil; normal gelişim göstermekte olan öğrenciler, sınıf öğretmenleri, özel gereksinime ihtiyaç duyan çocuğu olan veya olmayan ebeveynler de fayda sağlayabilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Kaynaştırma Eğitiminin Yetersizliği Olmayan Öğrencilere Yararları:

Yetersizliği olmayan öğrencilerde; özel eğitim gereksinimi olan öğrencilere karşı koşulsuz kabul, tolerans, yardımlaşma, ortak yaşam gibi anlayışlar gelişir. Bu öğrenciler bireysel farklılıkları doğal karşılar ve bu farklılıklara saygı gösterirler. Engelli bireylerle birlikte yaşamayı öğrenirler.

Kaynaştırma Eğitiminin Ailelere Faydaları:

Çocuktaki beklentileri, çocuklarının kapasiteleri ile uyumluluk göstermeye başlar. Ailelerin okula bakışı değişir, böylece okula karşı bir dayanışma gelişir. Çocukların ilgi ve gereksinimleri hakkında daha net bilgi edinirler. Çocuklarına ne şekilde yardımcı olacakları konusunda yeni yöntemler öğrenirler.

Kaynaştırma Eğitimin Öğretmenlere Faydaları:

Koşulsuz kabul, sabır, tolerans ve kişisel özelliklere saygı duyma davranışları gelişir. Bireysel Eğitim Planı hazırlama ve uygulamada çok daha faydalı olurlar. Kaynaştırma Eğitimi öğrencisiyle yapılan çalışmalar vesilesiyle, öğretim becerileri daha çok gelişir ve deneyimleri artar (MEB,2010a: 24).

3. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ İHTİYACI OLAN BİREYLER

Kaynaştırma eğitimi, eğitim-öğretim faaliyetlerinden herhangi bir sebepten (fiziksel, duygusal, zihinsel vb.) dolayı uzak kalmış bireylerin diğer bireyler ile aynı ortamda birbirlerinden faydalanmalarını sağlamak ve eğitim-öğretimin hedeflerinden üst düzeyde verim almak için oluşturulmuş eğitim ortamlarıdır (MEB, 2010c). Kaynaştırma; bireyin gerek zihinsel gerek fiziksel sorunlarının seviyelerine göre var olan ihtiyaçlarını gidermek amacıyla, aile bireylerinin de fikirleri alınarak normal gelişim gösteren akranlarıyla beraber okul ve sınıf ortamında eğitim- öğretimden faydalanmasıdır (Sarı, 2003).

Her bireyin yetersizliği kendine özgü olmasına karşın, tanınması, gereksinimlerinin belirlenmesi, eğitimlerinde daha faydalı düzenleme ve planlamaya yol gösterici olması için ortak özellikleri ve eğitim ihtiyaçlarına göre bir sınıflandırma yapılmaktadır. Kaynaştırma Eğitimi görmesi gereken öğrencileri 8 başlık altında sınıflandırmak mümkündür.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler: Zihinsel faaliyetler bakımından olması gerekenin iki standart sapma altında değişiklik görülen, bununla beraber anlamsal, sosyalleşme ve uygulamalı uyum yeteneklerinde eksiklik ya da sınırlılıkları olan ve özel eğitim hizmetlerine gereksinim duyan bireylerdir.

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler: İşitme ile ilgili yaşadığı sıkıntılardan dolayı konuşma becerileri, dili kullanma ve etkileşim kurarken ortaya çıkan sıkıntılar sebebiyle özel eğitime gereksinim duyan bireylerdir.

Görme Yetersizliği Olan Bireyler: Görme yetisini belli bir oranda veya tamamen kaybetmesinden dolayı özel eğitim alması gereken bireylerdir.

Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler: Yaşadığı herhangi bir hastalık, kaza veya kalıtsal sıkıntılardan dolayı fiziksel hareketlerinden dolayı özel eğitim alması gereken kişilerdir.

Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler: Dil becerileri olan konuşma ve iletişim ile ilgili sıkıntılardan dolayı özel eğitim alması gereken kişilerdir.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler: Konuşulmanı idrak etme ve aktarabilmek için ihtiyacı olan, bilgi faaliyetlerinin bir veya daha fazlasında görülen konuşma, okuma-yazma, dikkat veya cebirsel işlemleri yaparken yaşadığı sorunlardan dolayı özel eğitim alması gereken bireylerdir.

Otistik Bireyler: Toplumsal etkileşim, sözlü ve yazılı iletişim, ilgi ve faaliyetlerinde güçlük yaşamalarının henüz ilk çocukluk döneminde görülen ve bunlardan dolayı özel eğitim alması gereken bireylerdir.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler: Fiziksel gelişim ve yaşına göre hareket etmeyen, dikkat verme sorunu yaşayan, aşırı hareketli, hiperaktivite ve dürtüsellik işaretlerinden en az 2 ortamda ve 6 ay süreyle gösteren, bunları yedi yaşından önce gösteren özel eğitim gereksinimi olan kişilerdir (MEB, 2010a; 3-11).

Kaynaştırma eğitimi yukarıda bahsedilen öğrencilere uygulandığı gibi üstün yetenekli çocuklara da uygulanmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitime dahil edilerek, en üst düzeyde zekâya sahip olan bireylerin özel programlar ve özel yetişmiş personel tarafından eğitilmesi bunun dışında kalanların ise ya normal sınıf ortamında geliştirilecek ortam düzenlemeleri ve program çoğaltma teknikleri ile eğitilmeleri ya aynı diğer özel eğitim alanı kapsamındaki çocuklara da uygulanması önerilen kaynaştırma ortamlarında eğitilmeleri gerekmektedir (Ataman, 1982).

4. ÜLKEMİZDE UYGULANAN KAYNAŞTIRMA MODELLERİ

Ülkemizde; Tam Zamanlı, Yarı Zamanlı ve Tersine Kaynaştırma Modeli olmak üzere üç tür kaynaştırma modeli uygulanmaktadır.

4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma Modeli

Bu modelde kaynaştırma öğrencisinin okul kaydının diğer öğrenciler ile beraber olduğu, normal soru saatleri içinde bütün gün diğer öğrenciler ile beraber aynı sınıfta ve sınıf öğretmeninden eğitim-öğretim aldığı kaynaştırma türüdür. Öğrencinin bireysel gereksinimleri dikkate alınarak, farklı destek ve ek hizmetlerden de yararlanabilir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007). Tam zamanlı kaynaştırma uygulamasının nasıl yapılacağı, MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 23.maddesinde belirtilmiştir. Yönetmeliğe göre; kaynaştırma eğitimi görececek öğrenciler bir sınıfta olmak şartıyla en fazla 2 öğrenci olabilir. Sınıf mevcutları ise şu şekilde belirlenmiştir: Okul öncesinde 2 kaynaştırma öğrencisi var ise sınıf mevcudu en fazla 10, bir öğrenci bulunuyor ise sınıf mevcudu en fazla 20 öğrenci olacaktır. Diğer kademelerde ise 2 kaynaştırma öğrencisi var ise sınıf mevcudu en fazla 25, bir kaynaştırma öğrencisi var ise sınıf mevcudu en fazla 35 öğrenci olacak şekilde olmalıdır (MEB, 2018).

4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma Modeli

Bu modelde programa dahil olan öğrencinin okul kaydı özel sınıftadır fakat yetenekli oldukları derslerde kaynaştırma sınıflarında eğitim-öğretim görürler. Aralıklı olarak uygulanmasına rağmen öğrencinin başarılı olabileceği öngörülmektedir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007).

4.3. Tersine Kaynaştırma Modeli

Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı ilköğretim programlarının verildiği özel eğitim kurumlarında, normal öğrenciler ile kaynaştırma öğrencilerinin aynı sınıf ortamında eğitim-öğretim aldığı bir modeldir. Bu modelin uygulamasında öğrencilerin 5'i özel gereksinimli öğrenci iken bu; okul öncesinde en fazla 12, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitim kurumlarında ise 10 öğrenciden oluşmaktadır (MEB, 2010a: 20).

5. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNİN YARDIMCI UNSURLARI

Kaynaştırma eğitiminin en önemli iki yardımcı unsuru Destek Eğitim Odası ile Bireysel Eğitim Programı'dır. Kaynaştırma eğitiminin istenilen hedefe ulaşması için Bireysel Eğitim Programı'na ve başarıyla uygulanması için de Destek Eğitim Odası'na ihtiyaç vardır.

5.1. Destek Eğitim Odası (Kaynak Oda)

Kaynaştırma eğitiminin devam etmesinde ve başarılı olmasında destek eğitim odasının açılması gerekmektedir. Destek eğitim odası; özel gereksinimli öğrencinin kaynaştırma ortamına başarıyla katılmasını sağlamak amacıyla, genel eğitim sınıfının dışında akademik, sosyal ve davranış gelişimini destekleyici uyarlanmış öğretim planları ve materyaller hazırlanarak öğretim stratejilerinin uygulandığı bir destek özel eğitim hizmetidir (Glomb ve Morgan, 1991; Rieth ve Ocala, 1984; Stinson ve Kluwin, 2003).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında normal gelişim gösteren yaşlılarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim gereksinimi olan bireyler ile özel yetenekli bireylerin eğitim aldığı okul ve kurumlarda "Destek Eğitim Odası" açılması zorunludur (MEB,2015).

Destek eğitim odasının diğer bir adı kaynak odadır. Destek eğitim odasında kaynaştırma eğitimi alacak öğrencilerin eğitim-öğretim ihtiyaçları, izledikleri eğitim programları ve buldukları sınıfın düzeyine göre; özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf veya diğer branş öğretmenleri görevlendirilir. Özel yetenekli öğrenciler için açılmış olan ilkokul veya ortaokul kademelerindeki destek eğitim odalarında ise üst kademelerde görev yapmakta olan öğretmenlere görev verilir. Destek eğitim odası okullarda ayrı bir sınıf olarak bulunmaktadır. Destek eğitim odasında, öğrencinin eksik olduğu ya da ekstra çalışmanın gerektiği ders ve iletişim becerileri alanında çalışmalar yapılmaktadır. Öğrenci normal sınıftaki ders saatinden çıkarılarak destek eğitim odasına alınmaktadır. Destek eğitim odasında en az 1 öğrenci, en fazla 3 öğrenci olabilir. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin destek eğitim odasında alacağı ders saati sayısı haftalık ders saati sayısının %40'ı kadardır. Destek eğitim odasının açılması zorunludur (MEB,2018).

5.2. Bireysel Eğitim Programı (BEP)

Kaynaştırma eğitiminde önemli olan bir kavram bireysel eğitim programıdır. Bireysel eğitim programına, MEB Özel Eğitim Yönetmeliği'nde yer vermiştir. Bu yönetmeliğe göre Bireysel Eğitim Programı; "Özel eğitim gereksinimi olan kişiler için geliştirilen ve aileleri tarafından kabul görülen bireyselleştirilmiş eğitim programı, bireylerin, ailelerin, öğretmenlerin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek eğitim hizmetlerini kapsayan özel eğitim programı" şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2000). Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin alabileceği dersler ile haftalık ders saatleri BEP geliştirme biriminin kararı ile belirlenir. Alabileceği ders saati sayısı haftalık toplam ders saatinin sayısının %40'ını aşmayacak şekilde planlanır (MEB,2018).

5.3. Türkiye’de Kaynaştırma Eğitimi Verilen Öğrenci Sayısı

Tablo 1: Son 18 yıl da Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim kademelerinde eğitim-öğretim yıllarına göre kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayıları (Sezgin, 2009), (MEB, 2010b), (MEB,2020).

Eğitim- Öğretim Yılı	Öğrenci Sayıları		
	İlköğretim (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul)	Ortaöğretim (Lise)	Toplam Öğrenci Sayısı
2002-2003	29.684	1.365	31.049
2003-2004	30.960	1.768	32.728
2004-2005	39.921	1.830	41.751
2005-2006	43.535	1.428	44.963
2006-2007	52.745	1.563	54.308
2007-2008	55.866	1.797	57.663
2008-2009	68.022	2.663	70.685
2009-2010	71.142	5.062	76.204
2010-2011	84.580	7.775	92.355
2011-2012	137.893	10.860	148.753
2012-2013	147.048	14.247	161.295
2013-2014	152.515	20.632	173.147
2014-2015	162.286	20.935	183.221
2015-2016	174.811	27.730	202.541
2016-2017	208.166	34.320	242.486
2017-2018	216.452	41.318	257.770
2018-2019	247.440	48.257	295.697
2019-2020	262.766	55.534	318.300

2012-2013 eğitim-öğretim yılı ile birlikte yapılan yasal düzenleme ile İlköğretim; okul öncesi, ilkokul ve ortaokul olmak üzere üç farklı kademeye ayrılmıştır. 2012-2013 eğitim- öğretim yılından önce ise söz konusu kademeler İlköğretim çatısı altında toplanmıştı. Verilerin bütünlük oluşturması amacıyla bu kademeler önceki yıllarda olduğu gibi ilköğretim ve ortaöğretim olarak iki bölüme ayrılmıştır.

Tablo 1’i genel olarak değerlendirirsek Türkiye’de son 18 yılda ilköğretimde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısı sürekli artış göstermiştir.

Dönemsel olarak önemli artışları incelediğimizde, ilk olarak 2009-2010 eğitim- öğretim yılındaki kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısındaki artışın MEB Personel Genel Müdürlüğü (MEB, 2009) tarafından yazılan Destek Eğitim Hizmetleri Konulu görüş yazısında belirtilen: “Destek eğitim odasında görevli yönetici ve öğretmenlere bu görev kapsamında aldıkları ek ders ücretinin%25 fazla almasının...” etkili olduğu da düşünülmektedir. Bununla beraber söz konusu eğitim-öğretim döneminde ortaöğretim kademesinde, özellikle diğer dönemlere göre ciddi bir artışın yaşandığı, bu artışta 2 Eylül 2008 tarihinde yayımlanan 2008/60 sayılı Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi’nde “Genelgenin okul öncesi, ilk ve orta öğretim kurumlarının yönetici ve öğretmenlerine duyurularak bu konuda gerekli önlemlerin alınmasının” etkili olduğu da düşünülmektedir.

Önceki yıllara göre en yüksek artışın 2011-2012 eğitim-öğretim yılında yaşandığı görülmektedir. Bu artışta en büyük oran okul öncesi, ilkokul ve ortaokul kademesinde yaşanmıştır. 2010-2011 eğitim-öğretim yılından sonra yaşanan bu artışın (özellikle ortaöğretimde) zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve bu zorunlu eğitimin içerisinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin de yer almasının etkili olduğu düşünülmektedir.

2015-2016 eğitim-öğretim yılındaki ve sonrasındaki artışın 2015 yılında yürürlüğe giren ‘Destek Eğitim Odasının Açılması’ konulu genelgede “Destek eğitim odasının açılmasının zorunlu kılınması...” ibaresinin yer almasından dolayı yaşandığı düşünülmektedir.

2017-2018 eğitim-öğretim yılından sonraki artışın ise MEB tarafından yapılan 2017/28 sayılı “Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları” konulu bu genelgede şu ifadelerle yer verilmesinden dolayı yaşandığı düşünülmektedir:

“Özel eğitime gereksinime olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini, normal gelişim gösteren akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma

uygulamaları, öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla bazı derslere aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılmaktadır.”

Ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısının ilköğretimde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısına göre çok az olduğu görülmektedir. Yapılan yasal düzenlemeler ve uygulamalar ile bu oranın yıllar geçtikçe azaldığı görülmekle beraber dengelenmediği görülmektedir. Özellikle 2004-2005 eğitim-öğretim yılında ilköğretimde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısı 39.921 iken ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısı 1.830 öğrencidir. Bir sonraki eğitim öğretim yılı olan 2005-2006 eğitim-öğretim yılında ilköğretimde kaynaştırma öğrenci sayısı 43.535 olarak artar iken ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısı 1.428'e düşmüştür.

Ayrıca ülkemizde Covid-19 salgınının 2020 yılının Mart ayında baş göstermesine rağmen 2019-2020 eğitim-öğretim yılında kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısında bir düşüş görülmemiştir.

Sonuç olarak, ülkemizde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayılarının, yapılan yasal düzenlemelerle her eğitim-öğretim döneminde artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

6. YÖNTEM

6.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı: özel kaynaştırma eğitiminin tanımı yapılarak, kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan bireylerin kimler olduğu, kaynaştırma eğitiminin yasal dayanakları ile birlikte ülkemizdeki tarihsel gelişimi ve ülkemizde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin sayılarını incelemektir.

6.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma ile kaynaştırma eğitiminin tanımı, yararları, uygulamaları, tarihi ve yasal dayanakları hakkında paydaşların bilgilendirilmesi sağlanmakla birlikte, son 18 yılda kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin sayıları ortaya konularak kaynaştırma eğitimi hakkında araştırmanın tek kaynaktan toplanması ve güncel verilerin olması nedeniyle alanyazına katkısı olacağı düşünülmektedir.

6.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar geçen süre içerisindeki kaynaştırma eğitimine yönelik ortaya konulmuş yasa, yönetmelik, genelge, program, istatistikî veriler, diğer yazılı kaynaklar ile son 18 yılda kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayılarıyla sınırlıdır.

6.4. Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze kaynaştırma eğitiminin değerlendirilmesi amaçlanmış olup; yazılı, basılı ve görsel kaynakların incelenmesini gerektirdiğinden yöntem olarak doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılacak verileri toplamak amacıyla araç olarak literatür taraması kullanılmıştır. Bu çalışmada veriler; Milli Eğitim Şûra kararları, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmet Yönetmelikleri, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim İstatistikleri, konu ile ilgili yazılmış yüksek lisans tezleri ile birlikte doktora tezleri, makaleler ve kitaplar ile diğer yazılı kaynaklardan doküman analizi yöntemine de uygun olarak toplanmıştır. Verilere internet aracılığıyla veya fiziken ulaşılmıştır. Verilerin analiz işlemi veri analiz tekniklerinden olan betimsel analizin kullanılmasıyla yapılmıştır.

7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Ülkemizin eğitim sistemi incelendiğinde özel gereksinimli bireylerin eğitiminin 16. Yüzyıla dayandığı görülmektedir. İlerleyen süreç içerisinde ülkemizde özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin eğitiminde önemli adımların atıldığı ve sürekliliğin sağlanmaya başlandığı bu durum uluslararası alanla paralel doğrultuda gerçekleşmiştir. Özellikle 1950'den itibaren özel eğitim konusunda önemli bir gelişme sayılan özel eğitim hizmetlerinin sadece sağlık hizmeti olarak sunulması anlayışından vazgeçilerek eğitim hizmeti olarak sunulmaya başlanmasıdır.

Çoğunlukla kaynaştırma modellerinden tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılan kaynaştırma eğitimi ülkemizde 1983' ten beridir uygulanmaktadır. Tam zamanlı kaynaştırmanın ilk uygulandığı günden bugüne kadar kaynaştırma eğitimi uygulamalarının arttığı görülmektedir (Yazıcıoğlu, 2018). Özellikle son 18 yılda ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde kaynaştırma eğitimi

gören öğrencilerin sayıları incelendiğinde, yıllara göre artışın olduğu görülmektedir. Bu artışların olmasının en önemli sebebinin Milli Eğitim Bakanlığının özel gereksinimli öğrencilere verdiği önem yer almakla birlikte diğer paydaşların kaynaştırma eğitimi konusundaki ısrarcı tutumları ve ailelerin bu konuda bilinçlenmesidir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan yasal düzenlemeler kaynaştırma eğitimini hem desteklemekte hem de teşvik etmektedir. Özellikle zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve zorunlu eğitimin içerisinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin de yer alması kaynaştırma eğitiminden faydalanan öğrencilerin artmasını sağlamıştır. Söz konusu durum ile birlikte kaynaştırma eğitiminin yasal dayanaklarla uygulanmış olması ve kaynaştırma eğitimi ihtiyacı olan bireyler için destek eğitim odasının açılmasının zorunlu olması ülkemizde özel gereksinime ihtiyaç duyan bireyler için eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığını göstermektedir.

Yazıcıoğlu (2018)'nin belirttiği gibi, Milli Eğitim Bakanlığı her ne kadar kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısındaki artışı dikkate alıp kaynaştırma eğitiminin uygulanmasına yönelik düzenlemeler yapmış olsa da birçok sebepten dolayı kaynaştırma eğitiminin mevcut sorunlarının halen devam ettiği de bir gerçektir.

Sucuoğlu ve Kargın (2006)'ın belirttiği sorunların başında yer alan dezavantajlı bölgelerdeki okulların fiziksel ortamlarının özel gereksinimli öğrencilere göre düzenlenmemesi, kaynaştırma eğitimi verilen bu okullarda merdivenlerin dik olması, koridorların çok dar olması ile birlikte yüksek tavanların bulunması sebebiyle yankının fazla olması gibi nedenler kaynaştırma öğrencilerinin günümüzde de karşılaştığı sorunlardır. Bu sorunları fiziksel sorunlar olarak nitelendirebiliriz. Fiziksel sorunların başında eski tip okul yapılarında destek eğitim odası için özel bir alanın bulunmaması gelmektedir.

Kaynaştırma eğitiminden yararlanan öğrenci sayılarının yıllara göre artış göstermesi, olumlu olmakla birlikte mevcut yönetmelikteki sınıf bazlı öğrenci sayılarının bu doğrultuda güncellenmemesi öğrenciler ve öğretmenler için sorun oluşturmaktadır. Bu sorunun temelinde ise Batu (2000b)'nin belirttiği gibi kaynaştırma eğitiminin destek hizmeti olmadan sunulmasıdır. Söz konusu durum hem dersi işleyen sınıf öğretmenine hem kaynaştırma öğrencisine hem de sınıfta bulunan diğer öğrencilere olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu zorluklardan bir tanesi Kaynaştırma Eğitimi gören öğrencilere öğretmenlerin daha fazla önem vermesi gerekir iken normal gelişim gören öğrencilerin ihmal edilmesi ya da tersi bir durum olan normal gelişim gösteren öğrencilere öğretmenlerin fazla önem verip kaynaştırma eğitimi gören öğrenciye gereken önemi verememesidir. Ayrıca diğer olumsuz bir durum o sınıfı okutan öğretmenin daha fazla yorulması ve yıpranmasıyla birlikte öğretmenin veriminin gittikçe düşmesidir.

Söz konusu sorunların çözümü için ilk olarak Kaynaştırma uygulaması başlamadan önce, kaynaştırmada etkili olan bütün etkenlerin planlı bir şekilde hazırlanması ve kaynaştırma uygulanmaya konulduktan sonra da ihtiyaç duyulan destek hizmetler sağlanarak, kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanması gerekmektedir (Batu, 2000 b). Bu sorunun diğer bir çözüm yolu ise diğer ülkelerde var olan gölge öğretmen modelinin ülkemizde uygulanmasıdır. Gölge Öğretmen Modeli: Erken yıllarda yani okul öncesi ve ilkökul döneminde, özel gereksinimli öğrencilerle bireysel olarak ilgilenen yardımcı öğretmen olarak ifade edilebilir. Gölge öğretmen çocuk için öğrenme fırsatlarını belirlemek, karşılaştığı zorluklarla ilgili olarak öğretim ortamını düzenlemek ve çocuğun kendisine gereksinim duyduğu durumları fark etmek üzere yoğun ve nitelikli eğitim almış kişidir. Yarı profesyonel, yardımcı öğretmen, bazen de akran öğretici olarak da isimlendirilebilen gölge öğretmen, genel olarak bireyin akranları ile iletişim ve etkileşim kurmasını ve sınıfta verilen görevleri tamamlamasını sağlar (URL 1).

Kaynaştırma eğitimindeki diğer bir sorun; yönetim, öğretmen, öğrenci ve aile tutumlarıdır. Olumsuz tutumlar, kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin okula devam etmesindeki en büyük engeldir. Ayrıca ilgili kurum, kişi ve aileler arasında iş birliğinin olmaması da önemli bir sorundur.

Milli Eğitim Bakanlığının özel gereksinimli bireylerin dersine giren öğretmenlere hizmet içi eğitimler vererek bu konuda farkındalık kazandırmasıyla birlikte, kaynaştırma eğitiminde görev alan öğretmenlere fazla ücret vermesi gibi etkenlerin bu alandaki öğretmen ihtiyacını kısmen de olsa giderdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca yayımlanan son Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği'nde destek eğitim odasında öğretmen ve yönetici olarak görev almış olmanın ek puan getiriyor olması olumlu bir gelişmedir.

Son olarak Tablo 1' de yer alan 2019-2020 eğitim-öğretim verilerine bakıldığında 2020 yılının Mart ayından itibaren pandemi dönemine geçilmesine rağmen kaynaştırma eğitimi gören öğrencilerin sayılarında bir düşüş olmadığı görülmüştür. Bunun nedeni ise hem velilerin hem de diğer paydaşların kaynaştırma eğitimini ne kadar önemseydiğini göstermektedir. Bu durum, ülkemizde kaynaştırma eğitiminde yaşanan başarının bir bölümünü de göstermektedir.

8. ÖNERİLER

- Kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıfların öğrenci mevcutları gözden geçirilmelidir.
- Ailelere daha profesyonel eğitim verilmelidir.
- Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullarda/sınıflarda, rehberlik yapmak amacıyla, uzmanlar tarafından ziyaretler gerçekleştirilmelidir.
- Kaynaştırma eğitimindeki sorunların çözümü için okullarda farkındalık oluşturacak etkinlikler, kaynaştırma eğitimi verecek öğretmen ve personel için hizmet içi eğitim verilmelidir.
- Kaynaştırma Eğitiminin uygulandığı sınıflarda gerekli personel desteği sağlanmalıdır.
- Öğretmenlere BEP'in hazırlanması konusunda ayrı bir başlık altında hizmetiçi eğitim verilmesi gerekir.
- Kaynaştırma eğitiminin başarılı şekilde uygulandığı ülkelere yönetici ve öğretmenlerin eğitim amaçlı ziyaretler düzenlemesi gerekmektedir.
- Yapılacak yeni okullarda destek eğitim odası düşünülerek özel derslikler yapılmalıdır.
- Kaynaştırma eğitimi alanında yapılacak araştırmaların sayısının artırılması sağlanmalı ve bu araştırmalar desteklenmelidir.
- Kalabalık okul ve sınıflarda Gölge Öğretmen uygulamasına geçilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKKOYUN K. A. (2007). *Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü Personelinin Kaynaştırma Eğitimine yönelik Görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- AKTAN, O. (2018). *Kaynaştırma Eğitiminde Takım Destekli Bireyselleştirme Tekniğinin Öğrencilerin Ders Başarısı Derse Karşı Tutum ve Sosyal Kabul Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- ATAMAN, A. (1982). Üstün Zekalı Çocuklara Ana Babaları ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir? *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1),335-344.
- BATU, S.E. (2000a). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi.*, 2(4),35-45
- BATU, S. (2000b). *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- BATU, S. (2005). Kaynaştırma ve Özel Eğitim Hizmetleri. S. Eripek (Ed.). *Özel Eğitim* (ss. 15-28). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- BATU, E.S. ve KIRCAALİ-İFTAR, G. (2007). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık
- CANKAYA, Ö. ve KORKMAZ, İ. (2012). İlköğretim I. Kademe Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1),1-16.
- FRIEND, M. (2006). *Contemporary Perspectives for School Professionals*. USA: Pearson Education
- FRIEND, M., & BURSUCK, W. D. (1999). Including students with special needs (2nd ed.). *Needham Heights, MA: Allyn & Bacon*.

- GLOMB, N. K. ve MORGAN, D. P. (1991). Resource room teachers' use of strategies that promote the success of handicapped students in regular classrooms. *The Journal of Special Education*, 25(2), 221-235.
- KARADENİZ, G. (2002). *Özel Eğitim Eğitimde Kaynaştırma (Entegrasyon)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARGIN, T. (2003). Cumhuriyetin 80. Yılında Özel Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 160
- KARGIN, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 5(2), 1-13.
- KIRCAALİ-İFTAR, G. (1998). Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim içinde*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- MACMILLAN, D.L. (1982). *Mental Retardation In School and Society*, Little Brown And Company, US.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (1962). 7. Milli Eğitim Şura Raporu. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_01/28122537_sura_7.pdf, Erişim: 13.02.2021.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (1996). 15. Milli Eğitim Şura Raporu. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/1.2>, Erişim: 13.02.2021.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2000). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2006). 17. Milli Eğitim Şura Raporu. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>Erişim: 13.02.2021).
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2008). *Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları*, 02.09.2008 tarih ve 3601 sayılı 2008/60 nolu Genelge
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2009). Personel Genel Hizmetleri tarafından Destek Hizmetleri 29/01/2009 tarih ve 11227 nolu görüş yazısı. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/01/01/111896/dosyalar/2016_09/01032733_destekteitimbti.pdf, Erişim: 12.02.2021
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2010a). *Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu*. Ankara
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2010b). 2009-2010 Yılı Özel Eğitim Kurum ve Öğrenci Sayıları. http://orgm.meb.gov.tr/Istatistikler/2009-2010_GENEL_SONUC.pdf, Erişim: 12.02.2021.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2010c). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/mevzuat/Ozel_Egitim_Hizmetleri_Yonetmeli_2010.pdf, Erişim: 12.02.2021.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2015). *Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları*, 19.07.2017 tarih ve 10096465 sayılı 2017/28 nolu Genelge http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/01/01/111896/dosyalar/2016_09/01032733_destekteitimbti.pdf, Erişim: 12.02.2021.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2017). *Destek Eğitim Odası'nın Açılması*. 18.05.2015 tarih ve 10096465 sayılı 2015/15 nolu Genelge
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2018). *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1963.pdf>, Erişim: 12.02.2021.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2020). <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, Erişim: 12.02.2021
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2021). Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/02/20210205-1.htm>, Erişim: 12.02.2021
- ÖZSOY, Y., ÖZYÜREK, M. ve ERİPEK, S. (1989). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.

- RESMÎ GAZETE (31.05.2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı.
- RIETH, H. J. & OCALA, C. (1984). *An analysis of teacher activities student outcomes in secondary school resource room programs for mildly handicapped students*. Report-Research Washington DC Special Education Program. (ERIC Document Reproduction Service No. ED270925).
- SARI, H. (2003). *Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- SEZGİN, Y. (2009). Açılış konuşması. 19. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde yapılan sunum, Marmaris.
- STINSON, M. S. & KLUWIN, T. N. (2003). Educational consequences of alternative school placements. In A. M. Marschark (Ed.), *Oxford handbook of deaf studies, language and education* (pp. 52-64). New York, NY: Oxford University Press
- SUCUOĞLU, B. (2004). Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 15-23.
- SUCUOĞLU, B. ve KARGIN, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar Yöntemler Teknikler*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- SUCUOĞLU, B. ve KARGIN, T. (2010). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*. Ankara: Kök Yayınevi.
- TEKBAŞ, D. (2004). *Kaynaştırma Ortamında Üstün Zekalı Çocuğa Uygulanan Zenginleştirme Programı Hakkında Örnek Olay İncelemesi ve Programın Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- UYSAL, A. (2003). *Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri*. 13. Ulusal Eğitim Kongresi. Ankara: Kök Yayınevi.
- YAZICIOĞLU, T. (2018). Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci ve Türkiye'de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 92-110.
- URL 1 <https://www.tohumotizm.org.tr/golge-ogretmen-nedir/>Erişim: 13.02.2021.